

Statsråd Grete Faremo
Justis- og politidepartementet
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Vår fil: B12HSR-001-JD
Vårt arkiv: 401
Saksbeh: HSR/ATS

Oslo, 20. januar 2012

FFOs KRAV TIL STATSBUDDSJETTET 2013

Den 30. november 2011 oversendte FFO regjeringen krav knyttet til nødvendige hovedinnsatser i politikken for funksjonshemmede i statsbudsjettet for 2013. I dette brevet har vi, som tidligere varslet i Kontaktutvalget med regjeringen 11. januar 2012, valgt å presisere andre sentrale krav til viktige prioriterte områder i politikken for funksjonshemmede.

FFOs konkrete krav knyttet til Statsbudsjettet 2013 på Justis- og politidepartementets ansvarsområde er:

Utvidelse av saklig område for rettshjelploven

- *FFO ber regjeringen om å utvide det saklige virkeområdet for rettshjelploven til å gjelde enkeltvedtak etter opplæringsloven. Dette kommer i tillegg til den planlagte utvidelsen for blant annet helse- og sosialtjenestesaker og diskrimineringsaker.*

Tilskudd til FFOs rettighetssenter

- *FFO ber regjeringen bevilge midler til Rettighetssenterets rettshjelpsvirksomhet.*

FN-KONVENSJONEN OM RETTIGHETENE TIL MENNESKER MED NEDSATT FUNKSJONSEVNE

Artikkel 12 nr. 3 – Likhet for loven

Partene skal treffe hensiktsmessige tiltak for å gi mennesker med nedsatt funksjonsevne tilgang til den støtte de kan trenge for å kunne bruke sin rettslige handleevne.

Artikkel 13 – Tilgang til rettssystemet

Partene skal sikre at mennesker med nedsatt funksjonsevne har effektiv tilgang til rettssystemet på lik linje med andre, blant annet ved tilrettelegging av prosedyrer og tilrettelegging i forhold til alder, slik at de lettere kan fungere effektivt som direkte og indirekte deltakere, herunder som vitner, i alle ledd i saksgangen, også under etterforskning og på andre forberedende stadier.

Utvidelse av saklig område for rettshjelploven

FN-konvensjonen om rettighetene til mennesker med nedsatt funksjonsevne synliggjør at funksjonshemmede har rett til effektiv tilgang til rettssystemet og at funksjonshemmede skal få nødvendig hjelp til å ivareta egne interesser. Manglende oppfyllelse av juridiske rettigheter er en del av forklaringen på at funksjonshemmede hindres fra å delta fullt ut og likestilt med andre i samfunnet. Av rettssikkerhetshensyn er det avgjørende at funksjonshemmede får den juridiske hjelpen de trenger i saker av stor velferdsmessig betydning.

FFOs rettighetssenter er et rådgivnings- og kompetansesenter i rettighetsspørsmål som gjelder personer med funksjonshemming og kronisk sykdom. Senteret tilbyr gratis juridisk veiledning på telefon og e-post. Mange som henvender seg til FFOs rettighetssenter har behov for bistand i saker som faller utenfor saksområdene i lov om fri rettshjelp, men som er av stor velferdsmessig betydning for den enkelte. Erfaringer fra FFOs rettighetssenter viser også at enkelte har kompliserte og sammensatte problemstillinger hvor det er behov for forholdsvis omfattende bistand.

I Prop. 1 S (2011-2012) står det at regjeringen ønsker å følge opp St.meld. nr. 26 (2008-2009) Om offentlig rettshjelp slik at rettshjelpsordningen utvides både når det gjelder økonomiske vilkår, egenandelsmodell og til saksområdene gjeld, helse- og sosialrett, barnebortføring, enkelte saker om arbeidsforhold og trygd, spesielle forbrukersaker og visse saker vedrørende diskriminering.

FFO er glad for at regjeringen ønsker å sørge for at flere som har behov for det, kommer inn under rettshjelploven og ber om at lovendringene kommer på plass så fort som mulig. FFO mener imidlertid at det er av avgjørende betydning at rettshjelploven også må gjelde enkeltvedtak etter opplæringsloven. Riksrevisjonens rapport, Dokument 3:7 (2010-2011) 8, viser manglende gjennomføring av rettighetsbestemmelsene i opplæringsloven. FFOs rettighetssenter mottar svært mange saker på området, særlig om rett til tilpasset opplæring og spesialundervisning. De som henvender seg til Rettighetssenteret uttrykker et ønske om juridisk bistand og hjelp.

Brudd på opplæringslovens regler om tilrettelegging er en alvorlig trussel for den enkelte elevs rett til opplæring og kan få alvorlige konsekvenser både for eleven og samfunnet. Opplæring er et grunnleggende velferdsgode og av hensynet til den enkeltes rettssikkerhet bør virkeområdet for rettshjelploven utvides til å gjelde enkeltvedtak etter opplæringsloven.

Tilskudd til FFOs rettighetssenter

Gjennom FFOs rettighetssenter har vi gjennom flere år erfart at det er et stort utdekket rettshjelpsbehov og at mange ikke får lovfestede rettigheter gjennomført i praksis.

Forvaltningen har veiledningsplikt, men de som kontakter FFOs rettighetssenter opplyser at de ikke har nådd frem med sin henvendelse til det offentlige, at de ikke har fått tilstrekkelig informasjon og hjelp for å ivareta sine interesser, eller at vedkommende etat har opptrådt på en måte som svekker tilliten til at de har fått korrekt informasjon.

Vår erfaring er at altfor mange må ta ansvar for å innhente informasjon om rettigheter og muligheter selv. Dette er ressurskrevende arbeid da informasjonen må søkes innenfor de ulike sektorene, fordi ingen tar overordnet ansvar for en helhetlig vurdering av situasjonen. Selv om man har kunnskap om rettighetene, erfarer FFO at det er en lang vei å gå fra det å ha rett til det å få rett. Mange har ikke ressurser til å ivareta egne interesser i den grad som er nødvendig i møtet med systemet og er dermed helt avhengige av juridisk bistand for å utløst de rettighetene de har krav på. Rettshjelploven favner for få, og terskelen for å oppsøke advokat er for mange svært høy, ikke minst av hensyn til økonomisk belastning. Dette bekymrer FFO.

FFOs rettighetssenter har eksistert i over ti år. Det er i dag tre jurister ansatt ved senteret som fyller til sammen 1,7 stilling. Rettighetssenteret jobber på ulike måter for å informere og veilede om juridiske rettigheter for funksjonshemmede og kronisk syke, og gir råd i konkrete saker. Senteret behandlet i 2011 mer enn 1200 saker fra funksjonshemmede, pårørende, offentlige instanser og andre, samt holdt kurs og foredrag om rettigheter. Av ressurs hensyn må vi imidlertid begrense både omfanget av hjelpen som ytes og åpningstidene.

I følge St.meld. nr. 26 (2008-2009) Om offentlig rettshjelp skal tilskuddene til studentrettshjelpstiltakene og andre lavterskeltilbud bestå fordi enkelte grupper har særskilte problem som vanskelig kan løses uten mer tilpassede løsninger.

FFO er glad for at Rettighetssenteret har fått støtte fra Justis- og politidepartementet til generelt rettsopplysningsarbeid, men ønsker støtte til det daglige rettshjelpsarbeidet. FFO ser at heller ingen andre rettshjelpstiltak rettet mot funksjonshemmede og kronisk syke mottar støtte fra Justis- og politidepartementet, slik tilsvarende rettshjelpstiltak rettet mot andre utsatte grupper gjør. FFO mener at funksjonshemmede og kronisk syke er en særlig utsatt gruppe med et særskilt behov for rettshjelp og vi stiller spørsmål ved denne forskjellsbehandlingen.

Hvis en førstelinjetjeneste kommer på plass i alle fylker, vil mange kunne få bistand fra denne. Det er positivt at regjeringen setter i verk et rettshjelpstiltak som kommer hele befolkningen til gode, men FFO mener det i tillegg til førstelinjetjenesten fortsatt vil være behov for egne rettshjelpstiltak som yter råd og veiledning til enkelte grupper som har et særlig rettshjelpsbehov. Dette gjelder ikke minst funksjonshemmede og kronisk syke.

Den som er helt avhengige av å motta for eksempel kommunale tjenester, ønsker informasjon fra rettshjelpere som er uavhengige og som de har tillit til. For å sikre kvaliteten er det i tillegg viktig at rettshjelperen har særskilt kompetanse om å være funksjonshemmet, om funksjonshemmedes særskilte problemstillinger og oversikt over rettigheter og muligheter som er av særlig betydning. Denne kompetansen har FFOs Rettighetssenteret.

Skal Rettighetssenteret imøtekomme etterspørselen etter våre tjenester og bidra til å dekke det udekkede rettshjelpsbehovet, er det nødvendig å få på plass tilstrekkelige midler for å sikre fremtidig aktivitet.

FFO ber regjeringen om å avsette midler til særskilte rettshjelpstiltak som yter rettshjelp til funksjonshemmede og kronisk syke. FFO ber om at det bevilges midler til FFOs

rettighetscenter til å drive rettshjelp, på samme måte som andre rettshjelptiltak som gir lavterskeltilbud til særskilte grupper.

Med vennlig hilsen

FUNKSJONSHEMMEDES FELLESORGANISASJON

Knut Magne Ellingsen /s/
leder

Liv Arum
generalsekretær

Kopi: Kontaktutvalget med regjeringen v/Barne-, likestillings- og inkluderingsminister Audun Lysbakken